

CHRYSĆCIJANSKAJA DUMKA

BIELARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY Ū MIESIAC: 1, 10 i 20.

№ 3 (187)

Vilnia, 10 studzienia 1939 h.

Hod XII

Hutarki z čytačami

Sprava bielaruskaj aśviety

I Ū hetym hodzie, kab časapis naš byŭ žyvym lustram bielaruska-ha žyćcia i patreb našaj wioski, budziem miž inšym, jak i Ū minu-łym hodzie, pamiaščać „Hutarki z čytačami“. Dziela hetaha zaklika-jem našych pryjacielaŭ prysyłać nam roznyja, hramadzka-ha zna-čeńnia, pytańni i damahacca ad-kazu.

Uł. B.: — Vietliva prašu redak-cyju „Chryścijanskaj Dumki“ pavie-damić mianie, ci možna załażyć u nas na wioscy jakuju bielarusku-ju praśvietnuju arhanizacyju, a ka-li heta niemahčyma, dyk paradźcie, jak uziacca za narodnuju aśvietu, kab vyhnać z wioski karty, haretku, razboj i ździčeńnie?

Adkaz: Nažal, bielaruskuju arhanizacyju na wioscy ciapier za-łażyć wielmi trudna. Ale heta nia znača, što my majem opuścić ru-ku i ničo-ha nie rabić dziela pad-niaćcia kulturnaha i maralnaha roŭnia bielaruskaha narodu. Duža ciešymsia, što vy rozumiejecie he-ta ūsio i tak sapraŭdy ščyra ža-dajecie pamahčy svajmu biedna-mu narodu.

Voš-ža sprava nie bieznadziej-naja. Kali niama arhanizacyjaŭ, dyk treba umieć abychodzicca i biaz ich. A jość na heta sposaby. Vypiščie z bielaruskaj kniharni ka-taloh bielaruskich knižak i vypi-svajcie z ich bielaruskija knižki, jak ahulna-praśvietnyja, tak i kniž-ki dla navučańnia pačatkaŭ hra-maty.

Bielarusy, dziakavać Bohu, ma-juć krychu knižak, a jak jość kniž-ki, dyk možna naležna barocca z

ciemraj u narodzie i z niemaral-našćiaj.

F. Š.: — Adkažycie, ci jość ja-kaja nadzieja na bielaruskija ško-ły i paradźcie, što rabić, kab ich dačakacca?

Adkaz: Nikoli nia možna tra-cić nadziei na zdabyćcio bielaru-kaj škoły i zaŭsiody treba rupicca, kab jaje zdabyć. Sprava hetaja vy-hladaje voš jak:

Polski parlament (Sojm i Senat), zhadna z Kanstytucyjaŭ, majučy na ūviecie damahańni nacyjanalnych mienšašćiaŭ u halinie školnictva, u spravie navučańnia ū školach vy-daŭ 31.VII.1924 h. (Dz. Ust. Rz. R. № 79, 1924) zakon, pavodle jaho-ha ū vołašćiach, dzie jość 25 pra-centaŭ bielarusau, na žadańnie bačkoŭ 40 dziaciej bielaruskaje nacyjanalnašćci, jakija naležać da adnaho školnaha vokruhu, zabi-ašpiečycca henym dzieciam navuka ū rodnaj movie. Zakon hety ab-aviazvaje i siańnia. 7.I.1925 da za-konu henaha było vydana vyjaš-niajučaje rasparadžeńnie Minister-stva Aśviety, pavodle katoraha da-mahacca bielaruskaje movy ū ško-łach možna było ū praciahu ceł-ha hodu, z tym, što deklaracyi na bielaruskuju škołu mahli mieć siłu na nastupny školny hod i tolki ty-ja, jakija byli padadzieny da 31.XII papiaredniaha školnaha hodu. Voš-ža ū hetaj spravie 25.XI.1938 Mi-nisterstva Aśviety vydała novaje rasparadžeńnie (Dz. Ust. Rz. P. № 94 paz. 637), jakoje zamianiaje dasiulešniaje rasparadžeńnie z 7.I.1925. Ciapier, pavodle novaha rasparadžeńnia, deklaracyi na ūvia-dzieńnie bielaruskaje movy ū dziar-žaŭnych pačatkavych školach mož-

na padavać tolki ū miesiacy lista-padzie i to tolki ū adnosinach da tych škołaŭ, u katorych ad času, jak nabrała praŭnaje siły apošnia-je rašeńnie (pastanova) ab movie navučańnia, minuła 7 hadoŭ. Ka-li-ž minuła 7 hadoŭ i bielaruskija bački ū m-cy listapadzie nie pa-dali školnych deklaracyjaŭ, dyk nastupny raz padavać ich možna budzie tolki pašla dalejšych 7 ha-doŭ u m-cy listapadzie.

Sioleta, dziela taho, što raspa-radžeńnie pajaviłasia ū „Dzieńni-ku Ustaw“ 2 śnieźnia 1938, vyniat-kova termin padavańnia deklara-cyjaŭ pierasunuty z listapada mie-siaca na čas: ad 10 śnieźnia 1938 h. da 10 studzienia 1939 h.

Uviadzieńnie ū škoły bielaru-skaje movy damahacca možna ū nastupnych vajavodztvah: Vilen-skim, Navahradzkim i Paleskim, a tak-ža ū pavietach: Horadzienskim i Vaŭkavyskim Bielastockaha va-javodztva.

Padavać i padpisvać deklara-cyji na bielaruskuju movu mohuć i pavinny tyja bački (abo matka, kali bačka nia žyvie i praŭnyja apiakuny), katoryja majuć dziaciej u školnym vieku, h. zn. ad 7 da 14 hadoŭ, nia hledziačy na toje, ci dzieci chodzjać u škołu, ci nie.

**Bački Bielarusy! Vučy-
cie svaich dziaciej čytać
i pisać pabielarusku!**

Друкарня
С. І. Ясэна

Na wybary wałasnych radnych

Vybary sielska - hramadzkich radnych kančajucca. Jość jany pieršym i najvažniejšym etapam vybaraŭ u terytorjalny samaŭrad. Ale treba viedać, što i zdabyŭšy pieramohu ŭ sielska-hramadzkich vybarach, možna nie zdabyć pieramohi ŭ vybarach wałasnych radnych, kali nia budzie ŭ vybarščykaŭ vytryvałaści i naležnaha zacikaŭleńnia hetymi vybarami. Dyk pašla vybaraŭ sielska-hramadzkich radnych, treba hatovicca da vybaraŭ wałasnych radnych.

Treba viedać, što sielska-hramadzkiya radnyja razam z sołtysami i padsołtysami tvorać vybarnuju kalehiju, jakaja vybiraje wałasnych radnych. Hetyja vybarščyki wałasnych radnych razsieleny adny ad druhich, byvaje i daloka, pa celaj volaści, abo ŭ vybarnym vokruzie, jaki moža abymać aŭ niekalki sielska-hramadzkiya radaŭ. Ab vybarach wałasnych radnych siabry vybarnaj kalehii buduć paviadomleny za 6 dzion praed vybarami. Vybary wałasnych radnych, razam z padavańniem špiskaŭ kandydataŭ, adbyvajucca ŭ adzin dzień, a na padavańnie kandydackich špiskaŭ vybarny zakon daje tolki adnu hadzinu času. Dziela hetaha

treba zahadzja da hetych vybaraŭ naležna pryhatavacca, kab padčas vybarnaha aktu nie paŭstała zamiašańnie. Kali siabry vybarnaj kalehii nia buduć zahadzja naležna pryhatavanyja da vybaraŭ, mohuć paŭstać nieparazumieńni, jakija pryviaduć da niepažadanych vynikaŭ vybaraŭ radnych.

Dziela naležnaj padhatoŭki zakonaha praviadzieńnia vybaraŭ, siabry vybarnaj kalehii pavinny miŭ sabuju zahadzja parazumiecca i dajści da zhody, kaho stavić u špiski kandydataŭ na radnych i kaho ŭ špiski zastupnikaŭ. Treba zahadzja pryhatavać hetyja špiski ŭ poŭnym paradku, kab u dzień vybaraŭ padać ich vybarnaj komisii. U kandydaty treba stavić salidnych i pavažnych ludziej. Bielarusy pavinny vybirać stojkich i adnanych narodnaj spravie asob. Špisak kandydataŭ nia moža być adnastaronny — z bolšaścij kandydataŭ z adnej i susiednich viosk. Treba ŭlažyć špisak tak, kab zdavalaŭ najbolšy lik vybarščykaŭ.

Pašla ŭlažeńnia takoha špisku kandydataŭ, treba staracca, kab hety špisak padčas hałasavańnia zdabyŭ najbolš hałasou.

Što pišuć hazety?

Narakańni polskaj presy na francuskija hazety

Apošnimi časami wielmi časta pajaŭlajucca ŭ polskaj presie narakańni na francuskija hazety. Polskaja presa narakaje nia tolki na niezaležnyja časapisy, ale j na vorhany aficyjalnaj francuskaj palityki, prykl. „Tan“, katory jość orhanam francuskaha ministerstva zahraničnych spraŭ.

Nadoviačy polskaja hazeta „Polska Zbrojna“ vystupiła z artykułam „Obskurna propaganda“, u jakim aburajecca i narakaje na „Tan“ za toje, što jon nadrukavaŭ artykuł ab Ukrainie i źmiaściŭ takuju mapu ukrainskaha nasielnictva, u jakoj pakazana, što Ukraincy siahajuć pad Krakaŭ, Varšavu i aŭ pad Bielastok.

Dziela taho, što „Tan“ u dalejšych numaroch źmiaščau padobnyja viestki, „Polska Zbrojna“ stavić hetkaje pytańnie: ci bolš u hetych zaciemkach „Tana“ pryčilnaści da Ukraincaŭ, ci bolš nastauleńnia prociŭpolskaha, — i dalej piša dasłoŭna hetak:

„Takaja pastava francuskaj hazety prociŭ polskich spraŭ... mahčyma nakiniena zhary. Pry hetym jana maje prymiety pa-

АД. СТАНКЕВИЧ

ХРЫСЬЦІЯНСТВА²⁾ І БЕЛАРУСКІ НАРОД

(У 950-ыя ўгодкі Хросту Беларусі: 988/9—1938/9)

I

Веліч і значэньне Хрысьціянства

(Працяг, глядзі № 2 „Хр. Д.“)

Хрысьціянства — гэта найбольшая на сьвеце *Рэлігія*, бо аб'явіў нам яе Сын Божы, Ісус Хрыстос. Але Хрысьціянства гэта ня толькі Вера наша, ня толькі навука аб тым, як і ў што мы маем верыць, але так-жа гэта навука і аб тым, як і што мы маем рабіць, як маем паступаць. Хрысьціянства — гэта так-жа *навука і аб нашай этыцы*, аб нашай маральнасьці. А гэтая хрысьціянская навука аб веры і маральнасьці сапраўды вялікія, найбольшая за ўсю мудрасьць чалавечую, бо гэтая хрысьціянская навука гэта навука Божая.

Хрысьціянства прынесла беларускаму народу *культуру і прасьвету*. Тыя ўсе апосталы, што несцьлі нашаму народу Хрыстовую навуку, пашыралі яе пры помачы ня толькі жывога сло-

ва, але так-жа і пры помачы кніжкі, пры помачы граматы. Такім чынам пісьменства і агулам граматнасьць у Беларусь прынесла Хрысьціянства. Апрача гэтага Хрысьціянства, пашыраючыся сярод нашага народу, уллучыла гэты народ у вялікую сям'ю культурных народаў усяго хрысьціянскага сьвету, нясучы нам будаўніцтва, малярства, музыку, навуку, права.

Хрысьціянства прынесла ў Беларусь глыбейшае *паняцьце грамадзкай справядлівасьці*, бо яно першае пачало вучыць аб любові бліжняга, аб справядлівасьці, апёртай не на сіле, а на праўдзе, яно першае пачало вучыць аб тым, што найбольшым ворагам чалавецтва — гэта ёсьць злая воля чалавека, чалавечае самалюбства і што з гэтым самалюбствам у імя агульнага дабра трэба рашуча змагацца.

Хрысьціянства магутна *прычынілася да паўстаньня беларускай нацыянальнасьці*, скрапляла і аберагала яе, падтрымлівае, разьвівае і аберагае гэтую нашу нацыянальнасьць і сяньня. Прадусім трэба ведаць, што Хрысьціянства прыйшло ў славянскай мове, якая тады была так-жа роднай і зразумелай і для Беларусаў і для Украінцаў і для Расейцаў. Пасьля, калі беларускі народ вырас у сусім асобную нацыю і выдзя-

stupańnia, zarhanizavanaha na vialikuju mieru. Bo nia tolki zrodnieny z uradavymi kruhami „Tan,“ ale tak-ža i inšvja francuskija hazety pravodziać takuju-ž prociūpolskuju prapapandu“.

Nakiroŭvajuć Niamieččynu na Ūschod

U francuskaj i anhielskaj presie ciapier wielmi šmat pišacca ab niamieckich planach na Ūschodzie.

Pryčyna hetaj cikavašci francuskaj i anhielskaj presy niamieckimi ūschodnia-eŭrapskimi planami vyplyvaje z francuska-italjanskaha kanfliktu, jaki ciapier razharajecca i musić być vyrašany. Anhielcy i francuzy ūvažajuć: „Kali Niamieččyna ūputajecca ū svaje ūschodnija plany, dyk tady nia zmoža dać vydatnaj daramohi Italii, a Italija biez Niamieččyny budzie skramniejšaj i źmienšyć svaje damahańni adnosna Francyi, jakaja tak-ža pojdzie na małyja ūstupki.“

U hetakim sensie piša francuski „Pari Suar,“ anhielski „Maten“ i inšvja francuskija j anhielskija hazety.

Dyk zrazumiela, čamu francuzy i anhielcy hetak šmat ciapier pišuć i ab ukraincach i ab

bielarusach i čamu ich pačali cikavić ukrainskija i bielaruskija spravy. Heta im dyktuje i ichnija dziazžaŭnaja racyja, jakaja źmiaščajecca ū tym, kab Niamieččynu nakiravać na Ūschod i hetym adviarnuć jaje ūvahu ad Zachodu.

Ab hašcinach min. Ribientropa i kam. Litvinava ū Polščy

Apošnimi časami zlahadnieli suadnosiny miž Polščaj i SSSR. U źviazku z hetym zlahadnieńniem u zahrańčnaj presie pajavilisia viestki, što saviiecki kamisar zahrańčnych spraŭ Litvinaŭ maje pryjechać u Polšč u druhoj pałavinie h. m-ca z aficyjalnymi adviedzinami. Českija hazety padajuć, što niamiecki ministar zahrańčnych spraŭ Ribientrop źbirajecca pryjechać u Polšč u adviedziny ū pieršaj pałavinie h. m-ca.

Napad „IKC“ na Bielarusau

Nadoviačy polski časapis „IKC“ źmiašciŭ kryklivy artykul pad zahałoŭkam „Bielaruska-ukrainski zhavor u Vilni,“ u jakim, ad pačatku da kanca, ižyva ašvialtaje bielaruski ruch ahułam, a dziejnašć Ks Ad. Stankieviča,

Handlovy dahavor Litvy z Polščaj

Abličajuć, što handlovy abarot pavodle padpisanaha niadaŭna dahavoru miž Litvoj i Polščaj budzie vynosić da 14 miljonaŭ litaŭ u hod, heta znača — da 7 miljonaŭ litaŭ u vadnym i druhim kraju. Z Litvy ū Polšču buduć pryvozić: celulozu, jakaja budzie stanavić $\frac{1}{3}$ usiaho eksportu, siemia, abroblenuju i syruju skuru, rybu, miad, vosk, anučy, železny łom. Z Polščy ū Litvu pojdzie: žaleza, cynk, čyhun. Hetyja tavarы buduć stanavić $\frac{1}{3}$ usiaho importu. Dalej pojduć tekstylnyja tavarы, chimičnyja vyraby, štučnyja hnai, ziemlarobskija mašyny, vyraby šklanyja, radjoaparaty i inš.

inž. Ad. Klimoviča i ks. Ul. Tałočki asabliva. Ahułam, sloŭ i kryku prociŭ Bielarusau i Ukraincaŭ mnoha, ale ani adnaho abasnavanaha faktu. Najbolš śmiešnaj z hetaj ižy „IKC“ dyk heta niejkaja „supolnaja ūkainska-bielaruskaja kŕferencyja,“ jakaja mieła adbycca ū listapadzie letaš, ab katoraj Bielarusy daviedvajucca tolki ciapier z „IKC.“

ліўся з агульна славянскай сям'і і стварыў сабе сваю асобную мову, Хрысьціянства заўсёды гэтую яго мову паддзержвала і разьвівала. Ведама, тут не гаворым аб тых пэрыядах у гісторыі беларускага народу, калі Хрысьціянства бывае прымушана сярод беларускага народу карыстацца чужой мовай і прычыняцца ўжо не да ўмацаваньня беларускай мовы і беларускай культуры, але да зьністажэньня гэтага ўсяго. Аб гэтым — кажам — тут не гаворым, бо гэта ня віна Хрысьціянства, але тых палітыкаў, якія аб Хрысьціянстве забыўшыся запрэгли яго ў сваю палітыку.

Сяньня так-жа Хрысьціянства ў нас—гэта вялікая сіла нашага беларускага народу, яго культуры і поступу. Сяньня для нас найвялікшыя ворагі—гэта *бязбожны камунізм*, які ёсьць запярэчаньнем усякай свабоды і праўдзівай культуры, а так-жа запярэчаньнем усякай *нацыянальнасьці*. Ня меншым зьяўляецца для нас ворагам і ўсякі *зьярыны нацыяналізм* (расізм, фашызм, скрайні нацыяналізм), якія так-жа не прызнаюць над сьветам Бога, не прызнаюць правоў адзінкі і правоў слабейшым нацыям на іх свабоднае існаваньне, а прызнаюць толькі фізычную сілу—дзяржаву, якой павінна служыць і падпарадкавацца ўсё.

Сапраўднай сілай, якая сяньня проціўстаўляецца гэтым варожым чалавецтву і беларускаму народу кірункам, гэта ёсьць Хрысьціянства. Тымбольш Хрысьціянства ёсьць гэтай апорай і сілай, што яно — сіла ня фізычная, сіла ня кулака, а сіла маральная, духовая, апёртая на адвечным фундамэнце Божага права. Яно ёсьць апорай правоў чалавека, правоў на самабытнае існаваньне ўсіх народаў, апорай іх уласнай культуры і праўдзівага поступу.

Словам, Хрысьціянства — гэта вялікі наш скарб, які мы павінны берагчы як найбольш старанна і верна. Праўда, нам часта розныя варожыя сілы гэтае Хрысьціянства ад нас засланяюць, робяць з яго аружжа варожай нам палітыкі і паказваюць нам часта карыкатуру Хрысьціянства. Але гэта ўсё нас не павінна зьбіваць з дарогі і адбіваць ад праўдзівага Хрысьціянства, вольнага ад палітычных дамешак.

Але ўсе гэтыя цэннасьці Хрысьціянства ўсестаронна апісаць, на жаль, сяньня нам не пад сілу. І таму мы агранічваемся толькі да гэтай скромнай тэмы: «Хрысьціянства і Беларускі Народ», падчоркваючы прадусім роль Хрысьціянства ў працэсе тварэньня і захаваньня беларускай нацыянальнасьці і яго агульна-культурнае значэньне.

Na falšyvaj darozie

Mnohija tut u nas biadujuć nad niadolaju „wsi kresowej“ i šukajuć sposabaŭ, kab hetuju niadolu ablahčyć. Z hetaju metaj jany chacieli b adkryć prad jeju dasiahnieŋni kultury i cyvilizacyi, pry pomačy jakich naša wioska mahla-b palepšyć svaju dolu.

Ale što-ž, kali jany z hruntu stajac na falšyvaj darozie! Jany nia choćuc zrazumieć taho, što žychary hetych paŭnočna-uschodnich „kresów“ heta masy Bielarusaŭ, a dla takich treba padavać zdabyčy kultury i cyvilizacyi ŭ formie rodnaj, bielaruskaj.

Jany, katoryja, zdajecca, chacieli b pryjsci ŭ pomač našaj wioscy, niejaka rozumiejuć i ŭkładajuć adnosiny svaje da hetaj spravy na svoj sposab. Druhija pralatajuć praz heta žyćcio biez zastanaŭleŋnia, nie razhledziŭšysia, jak jano jość sapraŭdy:—jany żyvuć čužym rozumam i trymajucca tolki taho, čaho ich navučyli. Ale-ž, kali choćam być ščyrymi, to treba hladzieć na hetu spravu nie na svoj pierastarely sposab — na sposab, kali jašče naš narod nie nazyvaŭsia „bielaruskim;“ treba hladzieć na hetu spravu nie pavodle svaich niejkich časta asymilacyjnych metaŭ — tolki treba ŭkładvać svaje adnosiny da hetaj spravy, jak i ŭ kožnym wypadku naahuł, pavodle prava vyšejšaha, prava Božaha, katoraje jość pravam miłaści, praŭdy, spraviadlivaści.

Trymacca hetaha prava karysna jość dla ūsich, ale nas chryś-

cijan jano abaviazvaje i abaviazvaje nia tolki ŭ žyćci adzinak, ale i ŭ žyćci celych hramadzianstvaŭ, narodaŭ.

Bielarusy ŭ niekatorych miasoch nia majuć jašče svajej nacyjanalnej šviedamaści, a navat časam i niaprychilna, varoža adnosiacca da bielaruskaści. Nia budu tut dachodzić pryčyny, čamu heta takaja nienormalnaść ukraľasia ŭ naš narod, skažu tolki, što heta jość adna z pryčyn słaabaści Bielarusaŭ. Ale ci-ž ludzi sumlennyja, jakoj-by jany nia byli nacyjanalnaści, majuć karystać z hetaj ich słaabaści? Nie!... Na toje miesca wielmi dobra zrabili-b. kab pamahli takim Bielarusam vyjsci na prostuju darohu: nia skryvajućy prad imi ich nacyjanalnaści, havoračy im, što jany Bielarusy, a zamiest pahardy raźvivajućy ŭ ich miłaść i pašanu da svajho rodaha. Bo heta ūsio ŭchodzić, tak skazać, u prahramu pracy nad palapšeŋniem doli našaj wioski, doli bielaruskaha narodu.

Tak! Chacieŭšy sapraŭdy pamahčy našamu narodu, ničoha nie paradziš — treba svaje pačynaŋni ŭ hetym kirunku *abapierci na bielaruski hrunt.*

D. Aniško

„Chryścijanskaja Dumka“ razam z miesiačnikom „Z O R K A“ dla biel. dziaćiej kaštuje ŭ hod usiaho 3 zał. U składčynu jašče taniej: kali chto na adzin supolny adras źbierec troch padpiščykaŭ, dyk za try ekzemplary „Chr. D.“ płacić tak-ža 3 zał., heta znača: kožny padpiščyk z hetaj trojki atrymaje našu hazetu za 1 zał. u hod. Numar konta 63.

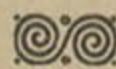
Bielaruskaja chronika

Sprava bielaruskich kalendaroŭ na 1939 h. Prad Novym Hodam z Maľadečanskaha pavietu pradačy pačali zvaročvać vilenskimi biel. kniharniam bielaruskija kalendary na 1939 h., matyvujučy tym, što palicyja zabaraniaje hetyja kalendary pradavać. Bielaruskija kniharni vysłali ŭ Vilenskaje Vajavodztva delehacyju z intervencyjaj u hetaj sprave. Načalnik Palityčna-hramadzkaaha Adziedlu ŭ Vajavodztvie abiacaŭ vydać zahad, kab palicyja nie rabiła nijakich pieraškod u pradaży biel. kalendaroŭ.

„Biel. Krynica“ u Sudzie. U Vilenskim Akružnym Sudzie 25 h. m. budzie razhladacca sprava spynieŋnia („zawieszenia“) „Biel. Krynicy“.

„Biel. Front“ dvutydniovikam. U pieršym numary siol. „Biel. Frontu“ čytajem, što hety časopis budzie vychodzić dva razy ŭ miesiac — 1 i 15 kožnaha m-ca.

Revizija ŭ redaktara „Kalošsia“. 5 h. m. orhany sledčaje palicyi ŭ Vilni zrabili ŭ pryvatnym pamieškaŋni redaktara „Kalošsia“, hram. mg-ra Jana Šutoviča reviziju. U vyniku revizii zabrana asabistaja karespandencyja red. J. Šutoviča, nikatoryja rukapisy, korespandencyja „Kalošsia“ i inšyja rečy, a tak-ža pryvatnaja mašynka da pisaŋnia. Revizija adbyľasia ŭ niaprysutnaści redaktara.

Dr. Jadviha i Stanislaŭ Hrynkievičy

Adlučaŋnie dziaćiej ad hrudziej

Mament, kali dzicia dastaje zuby, pakazvaje na toje, što možna jaho karmić inšaju stravaju, a nia tolki maľakom maciary. Nikoli nia možna adnak adlučać adrazu.

Roznyja dzieci nadta roznejaka pieranosiac vyrezyvaŋnie zuboŭ. U adnych niama nijakich niadužaściaŭ, inšyja-ž majuć davoli vysokuju haračku, stohnuć, płauć, majuć volnaść, nia choćuc ničoha jeści.

U hetych dziaćiej raptoŭny pierachod na inšy korm moža nadta paškodzić. Im treba davać vyklučna hrudzi.

Najlepšaju parohu da adlučaŋnia budzie viasna i vosieŋ. Naskolki heta mahčyma, nie adlučać nikoli ūletku, karovinaje maľako tady nadta lohka i chutka psujecca i vyklikaje chvaroby straŋnika i kišok. Druhaja pryčyna, čamu ūletku nia treba adlučać — heta haračynia, ad jakoj dzieci abniadu-

1) żyvajuć, dy ahułam horš pieravaryvajuć novy, čuży dziela ich korm.

Pierachod ad maľaka maciary da maľaka karovinaha treba kab byŭ pastupienny. Stravatraŭčy aparat dziciaci pryvykaje pamalu da novych umovaŭ. Treba dać jamu pryvučycca da novaje stravy, dyk dziela hetaha adlučaŋnie musić *tryvać prymasia paru miesiacaŭ.*

Kala 5—6 miesiaca možna dziciaci zamiest adnaho karmleŋnia hrudźmi dać adnu porcyju *hetkaje miašanki*: zvaryć adnu staľovuju lyžku aŭsianych, ryžovych abo jačmiennych krup u adnej-paŭtary šklancy vady, dasypaŭšy tudy $\frac{1}{2}$ harbatniaje lyžački cukru. Kali krupy razvaracca, pracadzić ich ciēr az čystaje sitka i astudziŭšy davać lyžačkaju abo flaškaju. Na pieršym tydni chopić dać na adzin raz $\frac{1}{8}$ šklanki henaha kleiku. U hetym tydni možna adnčasna prapušcić adno načnoje karmleŋnie. Kleik davać najlepš u paľudzieŋ.

Kali dzicia dobra prymaje kleik, pašla dvuchtroch tydniaŭ možna dać na raz $\frac{1}{2}$ šklanki kleiku, pabolšvajućy kolkaść jaho nadta pavolna. Na

Z Lachavič kala Baranavič

Bielaruskaja nacyjanalnaja šviedamašć u našaj vołaści staić choć nia nadta vysoka, ale ūsiož-taki mnoha bolš pašyrana, jak u susiednich. Pieršyja ziarniatki hetaj šviedamašći byli tut pasiejany jašče pierad vajnoju, pryblizna ad 1907 h., dziakujučy tutejšamu probaršču katalickamu šv. p. ks. L. Kaveckamu i šv. p. ks. Harasimoviču, tahačasnamu probaršču susiedniaj Kleckaj parachvii, — heta adnosna katalikoŭ, a siarod pravasłaŭnych šviedamašć bielaruskaja pašyrylasia pašla vajny. Byli na't bielaruskija školy, jak čystyja, tak i ūtrakvistyčnyja u wioskach: Račkany, Kaniučy, Žerabkovičy i druhich; druhija wioski składali deklaracyi na bielaruskuju školu. Byli tut i bielaruskija arhanizacyi, jak T.B.Š. i B.I.H.i.K.; pry Instytucie była davoli pavažnaja biblijateka.

Haspadarča našaje sialanstva taksama papiaredžvaje susiednija vołaści, dzie slabiejšaja šviedamašć bielaruskaja, bo svaimi silami, biaz nijakaje pomačy zvonku, založany i davoli dobra stajac bolš jak u 10 wioskach spažyvieckija kaoperatyvy. U v. Padlešsie samymi sialanami založanaja małačarnia velmi dobra razvivajecca i svaimi filijami što hod zajmaje bolšy kruh, a ū m. Lachavičach kredytny kaoperatyŭ „Chrześcijański Bank Ludowy“ abniaŭ nia tolki Lachavičuju vołašć, ale daloka siahnuŭ u druhija vołaści i staić velmi dobra.

Pryvatny adnak handal razvivajecca nadta slaba. Antysemi-

Ministar Bek u kanclera Hitlera

Viartajučysia z zahranicy polski ministar zahraničnych spraŭ pałk. Bek u minulym tydni adviedaŭ kanclera Niemieččyny Hitlera, jaki hašćinna pryjmaŭ min. Beka i pry hetaj nahodzie adbylasia miž imi niavyjaŭlenaja dasiul narada. Pašla hetaha spatkańnia na drugi dzień — 6 h. m. — adbylasia narada min. Beka z niemieckim min. zahraničnych spraŭ Ribientropam.

tyzm nie ūdajecca. Sialanstva tałkovaje hetym nie zaražvajecca.

Niadaŭna ū Lachavičach paŭstała „Chryśc. Kasa Biezpracentnaja“ i, jak čuvać, maje ūžo da 2000 zł., ale biada ū tym, što i hetych hrošaŭ niama kamu pazyčać.

Z davoli dobrymi vynikami tut pa vołaści pracuje hetak zvanaja „Vandroŭnaja škola rolničy“. Niadaŭna ū Lachavičach adbylasia rajonnaja ziemlarobskaja vystaŭka, dzie na asablivuju ūvahu zasluhoŭvali tkanyja samadziely, asabliva dziaŭčat z v. Mazurak. Miadźviedzickaje vołaści

Što da relihijnaha žyćcia, to treba skazać, što jano tut niacikava pradstaŭlajecca. Kašćioł i carkva pušćiejuć. Ažyvić relihijnaže žyćcio ū šviatyniach moža rodnaja mova i zrodnienje z žycharami duchavienstva.

Katalik

U Litoŭcaŭ

Litoŭskaje T-va pryjacielaŭ navuki. Vilenskaje vajavodztva zaprapanavała vilenskimi Litoŭcam pryhatavać nowy statut navukova-ha T-va, abiacala jaho začvierdzić i pieradać T-vu majemašć zakrytaha Lit. Nav. T-va. Litoŭskaje hramadzianstva skarystała z hetaj prapazycyi i pastanaviła załažyć Litoŭskaje T-va Pryjacielaŭ navuki, jakoha statut uručyla Vajavodztvu.

Kamasacyja budzie skončana praz 4 hady. U Litvie kamasacyjnaja praca (padziel wiosak na chutary) ūžo daŭno pravodzicca davoli chutka. Ale jašče da hetul astałosia nieskamasavanych da 3 tysiač wiosak. Voš-ža ūrad pastanaviŭ hetyja wioski skamasavać akančalna praz 4 hady. Tady ū Litvie ūžo nia budzie ani adnej wioski, usie jany buduć ražbity na chutary.

Беларускія адрывныя календары і Беларускі Сялянскі Календар (кніжку) на 1939 год

купляйце - выпісвайце у беларускай кнігарні — „ПАГОНЯ“ — Вільня (Wilno), Завальная 1. Цана аднаго календара 50 гр. Хто купляе за раз большы лік календароŭ, той дастае вялікі спуск. Цэньнікі календароŭ высылаюцца дарма.

čacviortym tydni možna davać macniejšuju miašanku: 1 šklanka vady, 2 lyžki stałovyja aŭsianych krup, 1 šklanka sałodkaje šmiatanki, 2 lyžki stałovyja (nia nadta poŭnyja) cukru. Usio heta razam zvaryć. Kali krupy razvaracca, miašanka pačynaje hušćieć, tady treba pracadzić jaje cierz sita i raždzialić na dzvie-try porcyi. Karmić lepš lyžačkaju, jak z butelki, dziela taho, što chutka treba budzie davać hustuju kašu, a niapryvučanaže dzicia da lyžki nia ūmiećmie z jaje jeści. Kormiačy, treba trymać dzicia sukosna na rukach. Nakarmiŭšy — treba paklašćci jaho, kab siedziačy nie zvanitavała.

Nie prabavać ježy dziciaci hubami z taje samaje lyžki — heta hadka i niezdarova.

Kali ježa ū kubačku, dyk nie padahravać jaje nikoli na plicie ci ahułam prosta na ahni, a pasta- vić načyńnie ū niejkuju pasudzinu z haračaju vadoju. Pomnić, kab usio načyńnie, z jakoha jeść ci pje dzicia, było čystaje i vyparanaje pieravaranažu vadoju, kab ježa nia była prypalenažu, papsavanažu, skisšažu i h. d. Haračynia stravy, jakuju dajom dziciaci, niachaj budzie bolšaja, jak temperatura cieła.

Jak mieryć henuju temperaturu ježy ū flašcy, ci kali dajom jaje lyžačkaju, bylo ūžo skazana. Ad lišnie ciopłaje ježy dzicia pacieje i lohka moža prastudzicca, chałodnaja — vyklikaje boli ū žyvociku, a na't kolki, volnašć.

Dziciaci, jakože dastaje dva-try razy na dzień henuju miašanku, treba davać jaje hetkim sposabam: I. a 6-aj ranicaju, II. a 9-aj ranicaju hrudzi, III. a 12-aj ū pałudzień, IV. a 4—5-aj pa pałudni, V. a 10-aj ūviečary hrudzi i ūnačy; kali-b dzicia bylo hałodnaje — dać jašče hrudzi. Pieraryŭ 4 z pałavinaju hadzinaŭ tutaka nadta patrebny, dziela taho, što henaja miašanka nadta pažyŭnaja i tolki praz 4—5 hadzinaŭ jana dobra pieravarycca ū stravatraičym aparacie. Heny pieraryŭ dziciaci nikoli nie paško- dzić, a naadvarot, straŭnik jahony dobra adpačynie i dobra pieravaryć čarhovuju porcyju.

Pačaŭšy ad 7—8 miesiaca možna i na't treba davać 1—2 razy na dzień soki fruktaŭ i jaryny. Robicca heta voš jak: u pieraryvie pamiž karmleńniem hrudźmi a pieršažu abiedniažu porcyjažu, heta značycca kala 10—11 hadziny, davac lyžačkaju sok

SPADZIAVAŃNIE I SAPRAŪDNAŚĆ

(Da biahučych spraŭ mižnarodnaj palityki)

Tady, kali zjechalisia ũ Miunchenie 29 i 30 vierašnia 1938 h. pradstaŭniki eŭrapejskich vialikadziaržaŭ i rašyli los Čechasłavaččyny, była vydana kancleram Niamieččyny i premjeram Anhlji supolnaja zajava, u jakoj šćvierdzili jany, što miž hetymi abiedziviuma dziaržavami niama ũžo takich spraŭ, jakija hrazilib vajnoj i što ũsie spornyja spravy buduć rašacca ũzajemnymi parazumieńniami. Pošla hetaha žezdu i takoj zajavy ũ palityčnym šćviecie spadziavalisia, što ad hetaj pary henyja čatry vialikadziaržavy: Anhlja Francja, Niamieččyna i Italija—buduć supolna papryjacielsku vyrašać usie spornyja spravy eŭrapejskaj i sušvietnaj palityki. Hetyja spadziavańni nie apraŭdalisia. Čatry zachodnie-eŭrapejskija vialikadziaržavy nia tolki nie viaduć supolnaj palityki, ale raźbiežnaść ichniaj palityki bolš uzrastaje, čymsia žmianšajecca. Žyćcio pakazvaje, što niamiecka - anhielskija suadnosiny zavastrajucca štoraz silniej. Anhlja pastajanna kirujecca takoj palitykaj, kab była miž Niamieččynaj i Francyjaj roŭnavaha siły. Upierad, kali pieravaha Francyi pahražala hetaj roŭnavazie, tady Anhlja padtrymlivala Niamieččynu, a ciapier, kali pieravaha Niamieččyny stałasja faktam, Anhlja stanula prociŭ Niamieččyny. Pry hetkim pastupańni Anhlji, Niamieččyna starajecca adznačać, što niamiecka-francuskija suadnosiny zusim dobryja i nie patrabujuć anhielskaha pasiarednictva. Heta vymou-

na paćviardžaje pajezdka 7.XII.1938 h. niamieckaha min. zahraničnych spraŭ Ribientropa ũ Francyju, dzie jon i francuski min. zahraničnych spraŭ vydali supolna zajavu, što miž Niamieččynaj i Francyjaj ciapier niama nijakaha terytoryjalnaha sporu i ahułam nijakich nieparazumieńniaŭ.

Adnačasna z imknieńniem da naładžanńia dobrasusedzkich suadnosinaŭ miž Niamieččynaj i Francyjaj rezka zavastrajecca francuska-italjanski spor. Italjancy damahajucca ad Francyi Tunisu, Korsyki, Džibutti i Nicei. Najvažniejšym z hetych damahańniaŭ žjaŭlajecca Tunis—paŭnočna-afrykanskaja francuskaja kalonija, jakaja hraničycca z italjanskaj Libijaj. Usie inšyja damahańni małavažnyja i ũspory lohka mohuć być vyrašany. Damahańni zvarotu Tunisu—heta sprava wielmi pavažnaja. Jana narušaje žyćciovyja intaresy nia tolki Francyi, ale taksama i Anhlji.

Hetymi voš spravami ciapier zajmajecca dyplomacyja zachodnie-eŭrapejskich vialikadziaržaŭ, pradstaŭniki katorych, niekalki miesiacaŭ tamu, ćvierdzili, što miž imi niama ani terytoryjalnych sporaŭ, ani nijakich inšych nieparazumieńniaŭ. Praŭda, biezpasredna Anhlja z Niamieččynaj, ani Niamieččyna z Francyjaj ciapier nia sporać. Ale ž viedama, što spor Italii z Francyjaj pasredna datyčyć z adnaho boku Niamieččyny, a z druhoha — Anhlji.

Jak my paznajom hety šviet?

Mnohija siabie pytajuć, jak my paznajom hety šviet?

Byli mudracy i siahońnia jość, što navučali, byccam čalaviek ničoha nia moža paznać i zatoje pavinien jon być, jak kavalak palena, biaz nijakaj vyšejšaj u svaim žyćci mety. Tak Heraklit vučyŭ, što hety šviet i žyćcio padobnyja da vady ũ rečcy, jakaja na miejscy nie staić i da jakoj, jak datkniešsia raz, to jana ad nas uciakaje i nijak nie dajecca ludziam raspznać siabie. Hetak siahońnia i Berksonistyja navučajuć, jakija, spužaŭšysia vialikaha na šćviecie ruchu, kažuć, što ũsio tak šybka biažyć, što jaho ũchapić nielha, kab dobra jamu pryhledzicca i jaho paznać. Chaos kruhom nas i rožnyja zdareńni nie pazvalajuć nam zdorava dumać i pravilna sudzić.

Druhija-ž dumalniki ab hetaj spravie ũ inšy bok zajšli daloka. Plato nam kaža, što ũ dušy našaj jość hatovyja idej, abo pryrodnaja formy tych usich rečaŭ, jakija my paznajom. Tak što, jak my spatykajemsia z čym u šćviecie, dyk forma ũ našaj dušy, jak toj klaviš u fortapjanie, adskakivaje ad našaj dušy i spatykajecca z henaj rečaj i my praz heta paznajom tuju reč. Adnak i heta pažniej akazałasja niapraŭdaj.

Jość treci sposab, jak my paznajom hety šviet, kudy prašćiejšy za henyja dva. Naša duša zlučanaja z ciełam. Pry pomačy ciełla naša duša paznaje hety šviet. Kali ja havaru, a ludzi mianie slu-

z fruktaŭ. Sok rabić zaŭsiody šćviežy: I. 5–6 lyžačak pieravaranae vady, 1 lyžačka soku z cytryny. Davać krychu padahreŭšy (da temperatury ciełla). II. Vycisnušy sok z pamarančy, asaładzić jaho i padahreć. III. Sok z morkvy — morkvu da hetaha biaruć karotkaju i čyrvonuju. Ačyściŭšy jaje, spalaskać chałodnaju, pieravaranae vadoju, raścierci na ciercy, na jakoj truć zaŭsiody bulbu na aładki. Raściercy miakiš vycisnuć cierz čyścieńkaju pałatnianuju hanučku, vymyšy pierad tym dobra ruki. Sok heny krychu asaładzić, padahreć i davać lyžačkaju na 1-z pałavinaj hadziny pierad abiedniaju porcyjaju. Miakiš ad morkvy vykinuć. Morkvu na vioscy maje kožny haspadar, dyk z jaje *budzie i najlabčej rabić sok*.

Taho ci inšaha soku davać na raz nie zašmat. Pačatkava 3–5 lyžačak. Pačaŭšy ad 9-ha miesiaca možna raz na abied zamiest miašanki davać razvaranuju na małace pšonnuju kašu, a pierad joju soku.

Kašu rabić voš jak: 1 stałovaja lyžka mahnaje kašy, 10 lyžak małaka, 1–2 lyžački cukru. Pavolna ũsio heta miašajućy, biazupynna varyć, pakul zhuš-

cieje (vyšej padadzienyja kolkaści rozumiejucca na adnu porcyju).

Kormiačy dzicia adzin raz u abied kaškaju, a 2 razy miašankaju — kleiku aŭsianaha sa šćmiatanaju, — možna davać jašće dva razy hrudzi. Kali dzicia praz paru tydniaŭ pryvyknie da jady, nia miecimie volnaści, budzie viasiołaje, kluścicimie, ahułam budzie dobra hadavacca, dyk *u kancy 10-ha abo ũ 11-m miesiacy možna pakinuć* zusim karmić hrudźmi, zastupajućy małako maciary małakom karovinym pieravaranym i krychu asałodžanym. Da małaka karovina možna i karysna dadać pałavinu žaŭtka kurynaha jajka. Raścierci tady pałavinu žaŭtka z adnej lyžačkaju cukru i dadać da hetaha $\frac{2}{3}$ šklanki małaka. Da hodu žyćcia zusim chopić karmić hetkim sposabam: I. 6–7 ranicaju małako— $\frac{2}{3}$ šklanki (z žaŭtkom), II. a 10 ranicaju sok z morkvy — $\frac{1}{4}$ šklanki, III. a 12 ũ pałudzień kašku, IV. a 5 ũviečary miašanka sa šćmiatanaju, V. a 8 ũviečary małako z žaŭtkom.

Zamiest sokaŭ pašla 10 miesiacaŭ možna davać jarynu, prykladam bulbu raścieruju z kryškaju

chajuć, dyk heta ũ nas robicca dušoj, ale pry pomačy ciela. Ma- ja duša wiedaje, što kazać. Tady moj jazyk kratajecca, maje harla- nyja struny vydajuć huki, a z ma- ich vusnaŭ huki vychodziać i źviaz- nyja skazy. Slovy maje raździra- juć pavietra i latuć u vucha ma- ich sluchačoj. Tam jany henych ludziej datykajuć dušu. Duša ich pačynaje ab hetym dumać i ra- zumieje ũsio toje, što ja pierada- ju im ad siabie. Padobnym spo- sabam duša naša paznaje i ũsio inšaje na hetym śviecie. Dakra- niomsia my da čaho ćviordaha i ũžo wiedajem, što jano nie miak- koje. Pakaštujem čaho i wiedajem, jak jano dla nas smačna. Hlaniem na što i acenivajem, čaho jano dla nas jość vartaje i h. d. U ta- kich paznavaniach biazumoŭna ihrajuć rol jak tyja rečy, katoryja my paznajom, taksama i naša du- ša, što praz ciela paznaje ich.

Voš-ža kab sapraŭdnaje ũ nas było paznavanie, z adnaho boku vymahajecca, kab za nami isna- vaŭ śviet i było realnaje žyćcio, a z našaj starany vymahajecca spraŭnaści i zdarouja ũ našym ar- haniźmie, kab naša duša, jak dob- ry muzykant na dobrym instru- mencie, mahła svabodna karystać z taho ciela, da jakoha jaje pry- vizaŭ Boh!

V. š.

Tyja, da čyich ruk nie dachodzić „Chr. Dumka“ z dadatkam „Zorka,“ niachaj biezadkladna składajuć na poście „reklamacyju,“ a kali-b i heta nie pamahło, tady niachaj ab hetym paviedamlajuć redakcyju.

Da wiedama padpiščykaŭ i čytačoj

„CHRYSĆCIJANSKAJA DUMKA“

Usich padpiščykaŭ prosim prysyłać nam padpisku na 1939 hod. Chto pryšle padpisku da 1.III.1939 adrazu za ũvieš hod, 3 zloty, — atrymaje

premiju—knižki

Колас Якуб — Сымон Музыка (паэма)	1,00
Hadleŭski W. ks.—Śviataja Historyja Nowaha Zakonu	1,50
Śviataja Historyja Staroha Zakonu	1,00
Advažny W. — Bielaruskija cymbaly (zbornik vieršaŭ)	0,50
Арсеньнева Н.—Пад синім небам (зборнік вершаŭ)	1,20
Паўловіч С. — Першыя зерняtki. Беларуская гра- матка для хатняга навучанья	0,50

Chto pryšle da taho-ž 1.III.1939 adrazu za paŭhoda 1 zł. 50 hr., atrymaje jak premiju nastupnyja knižki:

Advažny W. — Chłapiec (powieść)	1,50
Гарэцкі М. Хрэстаматыя бел. літаратуры XI в.—1905	2,00

Hrošy najvyhadniej prysyłać „przekazem rozrachunkowym“. Nu- mar našaha konta: 63.

Vydaviectva „Chryścijanskaj Dumki“.

Kuplajcie

novuju knižku KS. ADAMA STANKIEVIČA:

„Bielaruski Chryścijanski Ruch“

Cana 2 zł.

Zakazy pryjmaje Bielaruskaja Kniharnia „Pahonia“:
Vilnia, Zavalnaja vul. Nr. 1—2.

masła, razvaranuju morkvu z zapražanaju mukoju z masłam, kalafior razvarany i pality masłam, bura- ki narychtavanyja, — tak jak masła.

Kali ũ 10—11 miesiacy dzicia dužaje, možna davać jamu jahady čornyja, čyrvonyja, truskaŭki, jabłyki, hrušy raściertyja abo zvaranyja na kampoť.

Pavolny pierachod na taki štučny korm *karys- ny* dzieła zdarouja i dziciaci i maciary. Kali maci raptoŭna kidaje karmić, dyk hruzdi jejnyja, pryvyk- šy vydzialać małako, nabrynajuc i moža pryjsci ũ ich zapaleńnie. Pry pavolnym adlučańni, hruzdi vy- dzialajuć štoraz mienš małaka i adlučeńnie nia vy- klikaje nijakich prajavaŭ.

Dzicia pry pavolnym adlučeńni pryvykaje pa- maleńku da čužoha kormu, nia maje chvarobaŭ straŭnika i kišok i dobra hadujecca.

Na vioscy časam maci, chočy raptoŭna ad- lučyć dzicia, addaje jaho na paru dzion da susie- dziaŭ. Hetym jana škodzić dziciaci. Dzicia siarod čužych, u novych umovach, moža raschvarecca, a ču- žaja žančyna nikoli tak im nie zaapiakujecca, jak rodnaja maci.

Žančyna, jakaja adlučyła dzicia, musić niejki čas krychu mienš jeści i pić, kab korm chutčej ži- nuŭ. Hruzdi tady dobra nakryvać vataju abo flane- laju, padviazyvać, adnak nie zatuha. Dobra taksama šmaravać tady hruzdi niekalki razoŭ na dzień kam- fornaju alivaju. Kali-b hruzdi ad prytoku małaka ra- biliš ćviordymi, karysnym budzie prykladać da ich kampsy haračyja iz lnianoha nasiennia abo iz hara- čaje, stoŭčanaje bulby.

Možna časta nahladać u adlučanych dziciej dziŭnuju achvotu jeść piasok, vapnu. Zvažać, kab nie rabili jany hetaha, dzieła taho, što mohuć pap- savać sabie kiški. Inšyja adlučanyja dzieci dastajuć laksy. Pry takoj nahodzie lepš, kab dzicia papaści- la, dajučy jamu tolki kleik na vadzie z kryškaju masła, a pić davać u henym časie pieravaranuju vadu, raźbiŭšy ũ joj kurynaje syroje jajko (biez žaŭt- ka) i asaładziŭšy. Kali-b laksa nia spynialasia, tre- ba biezadkladna žviarnucca da dochtara.

Piśmy ũ hazetu:**Wybary biez hałasavańnia**

Opsa, kala Brasłava. Tydni dva hatovilisia ũ našaj Brasłaŭščynie da vybaraŭ sielska-hramadzkih radnych. Nia ũsiudy adnolkava pravodzilisia hetuja vŭbary: u niekatorych miascoch bylo hałasavańnie, a ũ mnohich adbylisia biez hałasavańnia. Niekatoryja sołtysy prosta radzili, kab nie padavali bolejš, jak adzin śpisak kandydataŭ na sielska-hramadzkih radnych. A sialanie, mała abznajomlenuja z novym vybarnym zakonam, wielmi lohka paddavalisia radam sołtysaŭ. Cikava, ci sołtysy sami ad siabie hetak radzili sielska-hramadzkim vybarščykam, ci im radzili hetak „radzić” vojty?

Ciapier sielska-hramadzkija radnyja pavinny pamiatavać, što ad ich zaležyć dobry padbor vałasnych radnych. Dyk hatujciesia da vybaraŭ vałasnych radaŭ.

Hr—in.

Людзі адхіляюцца ад царквы

Гароднікі, каля Дзярэчына. У нас уперад людзі хадзілі ũ царкву і агулам былі даволі рэлігійныя. Цяпер-жа адбываецца адваротнае.

Яшчэ год ня мінуў, як да нас прыехаў новы сьвяшчэньнік, які адразу ўвёў новыя парадкі: у школе стаў вучыць нашых дзяцей рэлігію папольску.

Народ з гэтага незадаволены, і прыглядаючыся на паступкі пастыра пачаў халадзець да рэлігіі. Цяпер ужо маладзейшыя людзі зусім мала цікавяцца рэлігіяй і рэдка калі ходзяць у царкву.

M. Г—ч.

Pradaža koniaŭ

Ašmiana. Tutejšyja sialanie wielmi lubiać dobrych koniaŭ. Hetaja pryviazanaść našych sialan da koniaŭ reč nia novaja: jašče prad sušvietnaj vajnoj tutejšyja sialanie hadavali dobrych koniaŭ. Ciapier u Ašmianie zarhanizavany specyjalnyja kirmašy pradažy koniaŭ. U Ašmianu pryjaždžajuć kupcy i kuplajuć koniaŭ na vyvaz zahranicu. Sioleta ũ Ašmianie kuplena ad sialan 1282 koniaŭ, za jakija zapłačana 800 tysiač zł. *Ašmiančuk.*

Не разьвітваемся, але заклікаем да працы

Клецк. Прачыталі мы тут у „Хр. Думцы” аб высяленьні кс. А. Станкевіча і інж. А. Клімовіча з Вільні і задумаліся... Аднак мы з Вамі не разьвітваемся, але заклікаем да супольнай далейшай працы.

M. Літ—н.

Сумныя весткі з Маладэчаншчыны

Даўгі Лог, Бенецкая вол., Маладэчанскі пав. Наша я старонка нажалі далей ня можа нічым добрым пахваліцца. Наадварот, п'янства, карты і разбой далей зьяўляюцца найбольш яркай і найбольш сумнай аб'явай жыцьця нашае моладзі. Гарэлка зьбірае ўсьцяж новыя ахвяры. Толькі і прыходзіцца чуць весткі, што ў адной вёсцы сусед пабіў суседа, у другой брат брата і г. д. Найгоршае аднак тое, што жудасныя весткі гэтыя ня прыводзяць моладзь да памяці. Тымчасам пара ўжо найвышэйшая апамятавацца і замест гарэлки і картаў браць у рукі кніжкі і газеты, ды вучыцца культурнага жыцьця, вучыцца гаспадарыць, здабываць сьвятло і лепшую долю. Гарэлка-ж гэта наша згуба. Дык проч з п'янствам!

Ул. Бараноўскі.

Usiačyna

Vializarny kryž. Na hary Termaber u Abisynii niadaŭna zbudavany vializarny kryž, vyšynioj 13 metraŭ. Hetu kryž pašviaciŭ Apostalski delehat u Abisynii.

Spalili „čaraŭnicaŭ.” U adnoj serbskaj vioscy letaš pajavilisia zaraznaja chvaroba siarod skaciny, ad jakoj dochli koni i inšaja žyviota. Zababonnyja sialanie byli prakanany, što zarazu na skacinu napuścili „čaraŭnicy”. Dyk pajšli na mahilki, adkapali trupy troch starych žančyn, jakija ũ hetym časie pamiorli, prabili ũsim trom viłami praz hrudzi serca i pašla trupy spalili. Ciapier sud 30 asob—učašnikaŭ hetaj zababonnaj cemonii—zasudziŭ na doŭhija časy astrohu.

Nałpy ũ škole. Žycharom paŭdzionnaj Afryki dajucca ũ znaki nałpy, asabliva ũ vosieŭ. U adnoj vioscy nałpy uleži ũ školu i padčas adsutnaści dziacej, jakija byli na prahułcy, pavykradali torbački z ježaj i ũciakli.

Roznyja viestki**Z Polšчы**

Pamior kardynał Kakoŭski. 30.XII.1938 h. pamior kardynał Al. Kakoŭski, arcybiskup-mitralit Varšaŭski.

Pamior R. Dmoŭski. U min. tydni pamior viedamy polski dziejač i palityk Raman Dmoŭski.

O.Z.N. ab Ukraincach. Centralnaje biuro OZN adčyniła asobny addziel dla ũkrainskich spraŭ. Vidać OZN pačynaje cikavicca ũkrainskaj prablemaj.

Z zahranicy

žmiena ũradu ũ Japonii. Nadoviačy ũ Japonii žmianiŭsia ũrad. Novy ũrad adrakajecca adnapar-tyjnaści, ale palityku adnosna Kitaju abiacaje pravodzić dalej takuju, jakuju pravodziŭ papiaredni ũrad.

Ameryka prociŭ totalistyčnaj Eŭropy. Prezydent Zł. Št Paŭnočn. Ameryki Rusvelt nadoviačy ũ pramovie vykazaŭsia vyrazna prociŭ totalnych eŭrapejskich dziažjaŭ i adznačyŭ, što Ameryka nia budzie tolki pryhladacca, jak totalnyja dziažyvy buduć pravodzić aružnaj siłaj svaje zachopnickija plany.

Hišpanskaja vajna. Ciapier palityčnaja Eŭropa spravaj Hišpanii mała cikavicca. Maje bolšyja spravy. A tam tymčasam vajna nia spyniajecca. Apošnimi dniami hien. Franko šmat zaniaŭ novych haradoŭ i miastečak, ale heta jšče nie akančalnaja pieramoha.

Žart

Płatny adkaz. Sielanin pytaje ũ advakata: — Ja chaču ũ Vas niešta zapytacca... i dumaju, što pytańnie ničoha nie kaštuje...

Na heta advakat adkazvaje: — Tak, płacicca tolki za adkaz...

Padpiska na „Chr. Dumku”: na hod—3 zał., na paŭhodu—1 zał. 50 hr., na try miesiacy—1 zał. Cana asobnaha numaru — 10 hr. Adrys Ređakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Redaktor J. POZNIAK
Рэдактар Я. ПАЗЬНЯК

Wydawca KS. AD. STANKIEWICZ
Выдавец КС. АД. СТАНКЕВИЧ

Drukarnia Białoruska im. Fr. Skaryny, Wilno, Zawalna 1. — Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны, Вільня, Завальная 1